

Mas els Casals

Sant Fruitós de Bages

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: La Vall dels Horts. Mas els Casals, s/n (08272 Sant Fruitós de Bages)
Emplaçament Des del veïnat de Torruella de Baix, agafar el camí que mena al mas Torruella i seguir 1 km

Coordenades:

Latitud: 41.7654
Longitud: 1.88936
UTM Est (X): 407682
UTM Nord (Y): 4624325

Classificació

Número de fitxa 08213-73
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Contemporani
Segle XVII-XXI
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Pel que s'ha pogut observar necessita rehabilitació
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 007A00018
Autoria de la fitxa Raquel Valdenebro Manrique
Data de registre de la fitxa: dv., 11/11/2005 - 01:00

Descripció

Mas de planta rectangular, resultat de la suma de diversos cossos afegits formant-ne una estructura comuna. L'edifici es troba aixecat al pendent d'un petit promontori, aprofitant el desnivell que ofereix el terreny. L'accés a l'edifici es realitza per tant des dels pisos superiors. Inicialment s'observa l'existència d'un cos rectangular, que podria tractar-se en principi del cos original de la casa, entorn al qual s'anaren afegint diferents àmbits adossats al voltant. Es tracta en principi d'un cos de planta baixa i primer pis, cobert a dues aigües amb el carener paral·lel a la façana. Aquest nucli es troba aixecat en mur de mamposteria irregular sense arrebossar amb les cantonades reforçades amb carreus més ben disposats. Aquest nucli originari es troba aixecat aprofitant el pendent d'un petit turó que s'aixeca a ponent de la casa. Cal pensar que la façana principal s'orientava a ponent, i s'accedia directament al primer pis. Aquesta suposició queda reforçada pel fet de que la façana actualment vista -a llevant- manca de portals d'entrada, i només s'obre amb dues finestres balconeres a l'alçada del primer pis. D'altra banda, aquesta façana es troba precedida per un seguit de murs i tancats de pedra, que creen espais destinats al ramats i a les feines agrícoles i ramaderes. A ponent d'aquest cos, s'adossa un altre cos també rectangular, que roman una mica sobreelevat per damunt de l'altre, ja que és fet a la part superior del turonet. Compta amb planta baixa i golfes. La planta baixa d'aquest cos es correspon amb el primer pis del cos primitiu anteriorment descrit. Aquest cos és aixecat en mur de mamposteria irregular on es barregen fileres de maons i pedra, i es cobreix amb una coberta inclinada en direcció a ponent. L'accés actual a la casa es realitza per aquest cos, que es troba encarat a ponent. Per davant de la façana de ponent arriba un caminet, fent les funcions de façana principal. L'accés mitjançant aquesta façana permet l'entrada directa al primer pis de la casa. La façana s'obre amb un portal arquitravat, presidit per una llinda de ciment sense cap decoració ni data afegida. A la façana de migdia s'obren dues finestres rectangulars a la planta baixa, i una portella a l'alçada de les golfes. A migdia d'aquests dos cossos situats en paral·lel, s'ubica un tercer cos, també rectangular, situat en perpendicular als dos anteriors que aprofita també el desnivell del terreny. Es tracta d'un cos cobert amb una coberta inclinada en direcció a migdia, aixecat en mur de pedra fet amb un tipus de mamposteria irregular. La façana de migdia i de llevant d'aquest cos, es troba arrebossada amb ciment pòrtland sense pintar. El mas Els Casals es completa amb un seguit de coberts adossats al nord de la casa, utilitzats com a espai per guardar ramats, fets amb una estructura molt senzilla. En moltes ocasions s'aprofita la paret originària de la casa, afegint una coberta inclinada fins el terra. Es detecta a la cantonada N-O de la casa un element arquitectònic de planta circular, que bé podria tractar-se d'un pou.

Observacions:

La negativa dels propietaris de la casa a col·laborar en la realització de l'inventari, ha impedit realitzar una descripció interior dels elements arquitectònics. D'altra banda tampoc s'ha pogut comprovar si l'interior de la casa conservava algun tipus d'estri agrícola d'interès: bótes, tines, etc.

Història

El mas Casals és sens dubte un dels masos més antics del terme de Sant Fruitós. Documentalment apareix dels del 1288 com a mas de la parròquia de Sant Genís de la Vall dels horts. SALVADÓ (2003: 136) La figura del "Casal" com a tal, apareix sempre a la documentació com un alou amb un petit grup d'edificacions, que tenien la finalitat de servir de magatzem, on s'hi devia guardar de tot: la collita de grans, el vi, la palla, l'herba seca, llenya, etc; quan no es tenien llocs especials com les sitges. També es creu que hi deuria haver a les propietats llunyanes, on s'hi podria passar uns dies mentre es feien les feines necessàries per al conreu d'aquelles terres. Alguns d'aquests llogarrets formats per alguns petits edificis-magatzem van acabar convertits el masos, afegint el nom del propietari. Al veí terme de Sant Martí de Torruella es coneix documentalment el nom dels Casals d'Otger, convertit actualment en el mas Casals. Al cas que ens ocupa, a la parròquia de Sant Genís de la Vall dels Horts, apareix en repetides ocasions l'indret dels casals d'Ellemare, segurament l'antecedent del mas casals de Sant Fruitós. Aquest fenomen de convertir uns casals

en un mas deuria produir-se pel fet esmentat de tenir en un primer moment sols uns edificis precaris per viure-hi uns dies a l'any, sols per les feines del camp, però posteriorment se cedí l'explotació de les terres a una família que hi residia sempre, o es donà a un fill segon, i s'hi construí una vivenda fixa, si bé se seguí anomenant com a casals, conservant-se fins avui. La seva estructura seria d'una o diverses naus de forma llargada segons la possibilitat d'obtenir bigues per la coberta. Al fogatge del 1497 apareix com un dels masos existents . SALVADÓ (2003:292) El 1515 es declaraven quatre focs a dita parròquia entre ells un representat per Pere Casals . El 1553 ja s'havia produït un canvi de propietat doncs es declarava la presència d'un personatge anomenat Benet Graner, que s'estava al mas Casals. SALVADÓ (2003:293) Al capbreu del segle XVIII apareix també com un dels masos de dita parròquia. PLANS I MAESTRA (2003: 91-105). Arquitectònicament es pot considerar un edifici resultat de l'aglomeració de diversos períodes, aixecat en diverses fases. Una fase més antiga correspondria als segles XVII-XVIII, amb parts molt modificades del segle XIX.

Bibliografia

BENET I CLARÀ, A.; PLANES, J.A. (1988). "Sant Fruitós de Bages" a Història del Bages Vol. II. Ed. Parcir. Pàg. 333-378. BENET I CLARÀ, A. (1985). Història de Manresa. Dels orígens al segle XI. Manresa. SALVADÓ MONTURIOL, J. (2003). Història medieval d'un territori: Sant Fruitós de Bages (segles X-XVI). Ajuntament de Sant Fruitós de Bages. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

